

III. Судова реформа: кадрова політика

Оксана Щербанюк

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри правосуддя
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
(м. Чернівці, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1307-2535>
ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/D-9287-2016>
oksanashcherbanjuk7@gmail.com

УДК 342.5

КОНКУРСНИЙ ДОБІР СУДДІВ: ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Анотація. Конституційно-правова та судово-правова реформи, масова переоцінка цінностей вимагають перегляду існуючих стереотипів на процес формування іміджу органів судової влади загалом та суддів зокрема. Аналіз норм конституційного законодавства переконує в необхідності не тільки закріплення норм про конкурсні засади добору суддів, а й особливостей їхнього застосування на практиці. Враховуючи зазначене, актуальність цієї статті та перспективи подальшого дослідження теми вбачаються у її своєчасності, адже саме за допомогою конкурсного добору було сформовано Верховний Суд, призначені судді Конституційного Суду України (далі – КСУ) за квотами з'їзду суддів України та Президентом України, в майбутньому очікується конкурс до Вищого антикорупційного суду України та Вищого суду з питань інтелектуальної власності, апеляційних та місцевих судів. Крім того, актуальність дослідження проблеми конституційної реалізації конкурсного добору суддів зумовлена прагненням України шляхом проведення конституційно-правової та судово-правової реформ подолати критичне ставлення до судової влади, судового захисту прав і свобод особи та відновити довіру суспільства до суду. Попри значну кількість наукових публікацій, у яких питання добору суддівських кадрів прямо чи опосередковано зачіпаються, наукою конституційного права ще не вироблено єдиного підходу до розв'язання цієї проблеми, у результаті чого статусні закони України “Про судоустрій і статус суддів” та “Про Конституційний Суд України” не мають належного доктринального підґрунтя. Тому моніторинг застосування зазначених норм на практиці є необхідним з метою забезпечення дотримання конституційних принципів організації та функціонування державної, зокрема, судової влади.

Метою статті є аналіз сформованих у доктрині конституційного права (з урахуванням законодавчих і практичних аспектів) підходів до розуміння критеріїв організації конкурсного добору суддів для вироблення цілісного уявлення про проблеми його реалізації, а також викладення власного бачення удосконалення цієї процедури.

© Оксана Щербанюк, 2018

Встановлено, що конкурсний порядок добору суддів полягає в пошуку найбільш гідних кандидатів на суддівські посади, однак він повинен бути вдосконалений. Запропоновано визначити конкретні критерії професійної етики й добросовісності кандидата на посаду судді та передбачити перевагу професійного критерію при визначенні переможців конкурсу. При цьому спочатку має відбуватися дослідження досвіду та проведення співбесіди з кандидатом і лише потім складання іспиту, за результатами якого слід визначити переможців конкурсу.

Автор доходить висновку, що необхідно узгодити положення ст. 208⁴ Закону України “Про Регламент Верховної Ради України” зі ст. 12 Закону України “Про Конституційний Суд України” та визначити принципи проведення конкурсного відбору суддів КСУ, що дасть можливість запобігти зловживанням і забезпечити прозорий відбір правників із визнаним рівнем компетентності та високими моральними якостями. Такими принципами вбачаються: забезпечення рівного доступу, політичної неупередженості, законності, довіри суспільства, недискримінації, прозорості, добросовісності, ефективного та справедливого процесу відбору.

Ключові слова: судова реформа; конкурсний добір суддів; конкурс; кандидат на посаду судді; конкурс на посаду судді Конституційного Суду України.

Конституційно-правова та судово-правова реформи, масова переоцінка цінностей вимагають перегляду існуючих стереотипів на процес формування іміджу органів судової влади загалом та суддів зокрема. Питання формування іміджу судової влади вбудовані в проблему створення дієвої судової системи України та мають особливе значення для забезпечення права на справедливий суд. Це означає, що проблеми, які виникають, повинні вирішуватися тільки в правовому полі сильною незалежною судовою владою, якій народ може довіряти. Лише у цьому разі судова влада стає механізмом демократичної правової держави. Аналіз норм конституційного законодавства переконує в необхідності не тільки закріплення норм про конкурсні засади добору суддів, а й особливостей їхнього застосування на практиці. Враховуючи зазначене, *актуальність цієї статті та перспективи подальшого дослідження теми* вбачаються у її своєчасності, адже саме за допомогою конкурсного добору був сформований Верховний Суд, призначені судді Конституційного Суду України (далі – КСУ) за квотами з’їзду суддів України та Президентом України, в майбутньому очікується конкурс до Вищого антикорупційного суду України та Вищого суду з питань інтелектуальної власності, апеляційних та місцевих судів. Крім того, актуальність дослідження проблеми конституційної реалізації конкурсного добору суддів зумовлена прагненням України шляхом проведення конституційно-правової та судово-правової реформ подолати критичне ставлення до судової влади, судового захисту прав і свобод особи та відновити довіру суспільства до суду. Як слушно зауважує А. Селіванов:

Держава зі свого боку не має інших інструментів, крім судової системи, включаючи Конституційний Суд України, щоб через право на справедливе правосуддя отримати довіру в реальних оцінках людей до всіх управлінських, соціальних та економічних заходів, з якими кожного разу населення пов'язує добробут та захист своїх прав¹.

Попри значну кількість наукових публікацій (І. Марочкін, Л. Москвич, А. Селіванов, І. Юревич), у яких питання добору суддівських кадрів прямо чи опосередковано зачіпаються, наукою конституційного та судового права ще не вироблено єдиного підходу до вирішення цієї проблеми, у результаті чого статусні закони України “Про судоустрій і статус суддів” (далі – Закон про судоустрій) та “Про Конституційний Суд України” (далі – Закон) не мають належного доктринального підґрунтя. Крім того, процедура конкурсного добору, започаткованого конституційною реформою в частині правосуддя 2016 р., є новою для України.

Так, В. Городовенко у праці “Проблеми становлення незалежної судової влади в Україні” пропонує внести зміни до законодавства про те, що на посаду судді не може бути рекомендована особа, яка скоювала проступки, що порочать її². І. Юревич досліджувала проблеми добору суддів у контексті принципу єдності судової влади та розглядала можливість створення єдиного дисциплінарного органу³. І. Марочкін ще у 2007 р. (до створення системи добору кандидатів на посаду судді) зазначав, що ‘кваліфікаційній комісії суддів необхідно визначити, чи є рівень володіння кандидатом українською мовою достатнім для виконання обов’язків судді’⁴.

Це зумовлює необхідність дослідження конкурсної процедури добору суддів як елемента конституційно-правового статусу судді.

Тому моніторинг застосування зазначених норм на практиці є необхідним з метою забезпечення дотримання конституційних принципів організації та функціонування державної, зокрема, судової влади.

Метою дослідження є аналіз сформованих у доктрині конституційного права (з урахуванням законодавчих і практичних аспектів) підходів до розуміння критеріїв організації конкурсного добору суддів для вироблення цілісного уявлення про проблеми реалізації конкурсного добору суддів, а також викладення власного бачення щодо вдосконалення цієї процедури.

¹ Анатолій Селіванов, ‘Судова влада має пройти реформу поновлення свого авторитету та довіри’ *Голос України* (Київ, 7 Листопад 2017) 4.

² Віктор Городовенко, *Проблеми становлення незалежної судової влади в Україні: монографія* (Фенікс 2007) 159.

³ І Юревич, *Єдність судової влади* (Право 2014) 250.

⁴ І Марочкін, ‘Добір кандидатів на посади суддів’ (2007) І Інформаційний вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України 19.

Сучасне українське суспільство та держава перебувають на етапі глибокого усвідомлення прав і свобод людини та громадянина, а ідеологія прав людини зумовлює переоцінку діяльності всіх державних інститутів і формування державної політики винятково на основі людиноцентризму. Захист прав людини у кожній європейській країні є важливим показником рівня її інтеграції в загальноєвропейську правову культуру. Для України захист прав людини є провідним напрямом державної політики, що зумовило проведення конституційно-правової реформи в частині правосуддя для відновлення довіри до судової влади. Однією з новел було запровадження публічної процедури конкурсного добору суддів для виявлення компетентних, добросовісних і високоморальних правників. У вітчизняній правничій науці категорія “статус” досліджувалася досить широко, однак завершеної теорії правового статусу не має. Конструкції “статусу”, що пропонуються теоретиками права, пов’язуються з питаннями про права людини і громадянина, положенням органу державної влади, посадових осіб. У загальному вигляді в теорії права статус визначається як юридично (нормативно) закріплене положення суб’єкта в суспільстві; сукупність основних прав, свобод та обов’язків, які належать суб’єкту права, встановлених нормами позитивного права. У науці конституційного права поняття конституційно-правового статусу того чи іншого суб’єкта конституційних правовідносин дається через перелік складових конкретного статусу. Так, Н. Мішина і В. Міхальова вважають:

Конституційний статус суддів полягає у визначенні вимог щодо ділових та особистих якостей, незалежності, незмінюваності, недоторканості і несумісності суддів. Призначення на посаду судді має відповідати вимогам аполітичності, щоб процедура добору та призначення суддів на посади не породжувала залежність судді від інституцій які відповідальні за добір суддів⁵.

У практиці деяких зарубіжних країн (Італії, Польщі тощо) поширені вимоги щодо моральних чи особистих якостей претендента, вони сформульовані в законі та набули правового значення.

Правовий механізм добору кандидатів на посаду судді покликаний забезпечити об’єктивне оцінювання не лише їх професійних, а й особистих і моральних якостей. В. Городовенко у своїй монографії “Проблеми становлення незалежної судової влади” стверджує:

Необхідно запроваджувати нові нормативні вимоги, спрямовані на запобігання випадкам потрапляння на суддівські посади осіб, які мають низь-

⁵ Н. Мішина та В. Міхальова ред, *Конституційне право зарубіжних країн*, т 1: Загальна частина (Середняк Т К 2014) 313.

кий рівень моральних та особистих якостей, а також порушують норми суддівської етики⁶.

Внесення змін до Конституції України в частині правосуддя, ухвалення Закону про судоустрій і Закону запровадило в Україні конкурсну процедуру добору кандидатів на посаду судді. Так, відповідно до ч. 2 ст. 128 Конституції України 'призначення на посаду судді здійснюється за конкурсом, крім випадків, визначених законом'⁷. Конкурс на зайняття вакантної посади судді проводиться відповідно до закону та положення про проведення конкурсу. Метою проведення конкурсу є добір осіб, здатних професійно виконувати посадові обов'язки. Окрім цього, призначення за конкурсом дає змогу об'єктивно оцінити рівень професійної підготовки кандидатів на заміщення вакантних посад, створює конкурентне середовище, оскільки учасники змагаються за отримання вакантної посади, а також стимулює, сприяє заохоченню до оволодіння необхідними знаннями. Проведення конкурсу здійснюється відповідно до визначених у встановленому законом порядку вимог до професійної компетентності кандидата на вакантну посаду на основі оцінювання його особистих досягнень, знань, умінь, навичок, моральних якостей.

Відповідно до ч. 12 ст. 79 Закону про судоустрій 'конкурс на зайняття вакантної посади судді полягає у визначенні учасника конкурсу, який має вищу позицію за рейтингом'⁸. Критеріями кваліфікаційного оцінювання є компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо); професійна етика; доброчесність. Як слушно зазначає Л. Москвич:

<...> зміст правосуб'єктності судді зумовлений специфікою правового статусу носія судової влади й полягає у визнаній державою за допомогою правових норм відповідності особистості судді вимогам його професійної діяльності⁹.

Так, відповідно до міжнародних стандартів у сфері судочинства та статусу суду, зокрема, до ст. 10 Основних принципів незалежності судових органів, схвалених резолюціями Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) 40/32 та 40/146 від 29 жовтня та 13 листопада 1985 р.:

⁶ Городовенко (н 2).

⁷ Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

⁸ Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/print> (дата звернення: 20.02.2018).

⁹ Лідія Москвич, 'Організаційно-правові проблеми статусу суддів' (автореф дис канд юрид наук, Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого 2003) 12.

Особи, відібрані для судових посад, повинні мати високі моральні якості й здібності, а також відповідну підбору і кваліфікацію в галузі права. <...> При підборі суддів не повинно бути дискримінації щодо даної особи за ознаками раси, кольору шкіри, статі, релігії, політичних та інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану та ін.; однак вимога про те, щоб кандидат на юридичну посаду був громадянином відповідної країни, не повинна розглядатися як дискримінаційна¹⁰.

Сьомий Конгрес ООН з профілактики злочинності і поведження з правопорушниками рекомендував названі принципи для використання у межах національної, регіональної й міжрегіональної діяльності з урахуванням політичних, економічних, соціальних та культурних умов і традицій кожної країни, а Генеральна Асамблея запропонувала урядам дотримуватися їх та брати до уваги в межах свого національного законодавства і практики¹¹. Відповідно до Європейської хартії про закон “Про статус суддів” правила відбору та призначення на посаду суддів незалежним органом або комісією вимагають здійснення відбору на основі здатності кандидатів вільно і неупереджено оцінювати справи, які передаються на їхній розгляд, та застосовувати закон із повагою до гідності людини. Кандидату не може бути відмовлено у посаді за ознакою статі, національною приналежністю чи соціальним походженням чи за його філософськими або політичними поглядами чи релігійними переконаннями¹². Законом має бути передбачено забезпечення умов, які гарантуватимуть за допомогою висунення до кандидатів вимог щодо освітньої кваліфікації та наявності попереднього досвіду призначення на посаду саме тих осіб, які здатні здійснювати суддівські обов’язки¹³. У зв’язку з цим слід зауважити, що Європейська комісія “За демократію через право” (Венеціанська комісія) у п. 38 Висновку щодо Закону про судоустрій від 30 червня 2017 р., нагадуючи Україні про її зобов’язання, звернула увагу на ту обставину, що відповідних суддів оцінюватимуть за критеріями компетентності, професійної етики або доброчесності¹⁴. При цьому у Спільному висновку Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанська комісія) і Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів

¹⁰ Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї від 29 листопада та 13 грудня 1985 року. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_201 (дата звернення: 20.02.2018).

¹¹ Там само.

¹² Європейська хартія про закон “Про статус суддів” від 10 липня 1998 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_236 (дата звернення: 20.02.2018).

¹³ Там само.

¹⁴ Висновок Венеціанської комісії щодо Закону України “Про судоустрій і статус суддів” від 30 червня 2017 р. URL: https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/visnovok_osce.pdf (дата звернення: 20.02.2018).

і прав людини (БДППЛ) щодо проекту змін нормативно-правової бази у сфері дисциплінарної відповідальності суддів у Киргизькій Республіці наголошується:

Наведені критерії є надто загальними; їх може бути складно оцінити на практиці. Наприклад, правила професійної етики, з огляду на їх природу та традиційне формулювання у загальних і нечітких термінах, не повинні використовуватись напряму як підстава для застосування санкцій, а надто коли це може призвести до звільнення¹⁵.

Безумовно, до осіб, які претендують на зайняття посади у вищих судах, застосовуються підвищені вимоги. Досить поширеною є вимога щодо додаткової юридичної освіти в спеціальних школах суддів, іноді в спеціальних школах, орієнтованих на підготовку керівників судової системи, академіях магістратури, суддівських коледжах, школах суддів (Франція, США, Перу). Законодавство більшості країн ставить в один ряд із професійними якостями кандидата морально-етичні характеристики.

Так, відповідно до п. 4 Кодексу поведінки суддів США ‘поведінка судді в повсякденному житті повинна бути вище будь-яких докорів’¹⁶. Цим підкреслюється особлива значущість авторитету суду для ефективного здійснення ним функції соціального контролю в суспільстві.

У засобах масової інформації та в мережі Інтернет була надана, зокрема, така оцінка проведеному конкурсу на зайняття вакантних посад суддів Верховного Суду:

Міжнародні спостерігачі, оцінюючи проведення конкурсу до Верховного Суду, назвали конкурс безпрецедентно відкритим і вказували на те, що ніде у світі немає такої транспарентності у доборі суддів та публічного обговорення кандидатів. Справді, у більшості європейських держав та інших країн з розвинутою правовою системою відбір кандидатів до Верховного Суду є суто політичним процесом і ґрунтується на досить непрозорій процедурі ухвалення рішень на рівні державних високопосадовців, – стверджує координатор проекту ЄС “Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні” Довідас Віткаускас. За його словами, нерідко до остаточного затвердження кандидатури парламент влаштовує кандидатам справжній “пристрасний допит”, що є далеким від тієї

¹⁵ Joint Opinion of the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) and OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE/ODIHR) on the Draft Amendments to the Legal Framework on the Disciplinary Responsibility of Judges in the Kyrgyz Republic: Adopted by the Venice Commission at its 99th Plenary Session (Venice, 13–14 June 2014). URL: <http://www.legislationline.org/documents/id/19099> (accessed: 20.02.2018).

¹⁶ Code of Conduct for United States Judges. URL: http://www.uscourts.gov/sites/default/files/vol02a-ch02_0.pdf (accessed: 20.02.2018).

прозорості та підзвітності процесу в цілому, який намагаються забезпечити в Україні¹⁷.

Особливу роль у конкурсі відіграє Громадська рада доброчесності, яка, дослідивши досьє та декларації кандидатів, публічні реєстри, вивчивши інформацію у відкритих джерелах, складає висновки щодо відповідності кандидата на суддівську посаду критеріям доброчесності та професійної етики. Безумовно, не всі вони були позитивними, що викликало судові процеси. На сьогодні вже є п'ять рішень Верховного Суду про відмову у задоволенні позовів до Вищої кваліфікаційної комісії суддів, третьої особи – Громадської ради доброчесності, про визнання протиправним та скасування рішення і зобов'язання вчинити певні дії¹⁸. Так, Верховний Суд у своєму рішенні зазначив:

<...> спірне рішення приймалось відповідачем колегіально за внутрішнім переконанням членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів з дотриманням конкурсної процедури відповідно до вимог Конституції та законів України, Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, затвердженого рішенням Комісії 3 листопада 2016 р. № 143/зп-16. Системний аналіз наведених нормативно-правових актів дає підстави Верховному Суду для висновку, що оцінка критеріїв професійної етики та доброчесності покладається саме на членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів і ґрунтується на засадах рівноправності та співпричетності до рішення, але при цьому законодавчо визначено, що подальшу участь у конкурсі продовжує кандидат, якщо таке рішення підтримане не менше ніж одинадцятьма її членами¹⁹.

Зважаючи на це, для справжнього конкурсного відбору потрібно запровадити конкретні критерії визначення професійної етики та доброчесності кандидата на посаду судді. Як зазначає А. Бутирський:

¹⁷ “Чистилище” Верховного Суду: що вийшло з першого в історії країни конкурсу суддів’ (*Нове Время*, 3 Травень 2017) <<https://nv.ua/ukr/ukraine/events/chistilishche-verhovnogo-sudu-shcho-vijshlo-z-pershogo-v-istoriji-krajini-konkursu-suddiv-1084418.html>> дата звернення 20 Лютий 2018.

¹⁸ Рішення Верховного Суду від 1 лютого 2018 р. № 71982112 у судовій справі № 800/328/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71982112> (дата звернення: 20.02.2018); Рішення Верховного Суду від 1 лютого 2018 р. № 72029066 у судовій справі № 800/328/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72029066> (дата звернення: 20.02.2018); Ухвала Верховного Суду від 5 лютого 2018 р. № 72064913 у судовій справі № 800/228/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72064913> (дата звернення: 20.02.2018); Ухвала Верховного Суду від 6 лютого 2018 р. № 72065272 у судовій справі № 800/249/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72065272> (дата звернення: 20.02.2018); Рішення Верховного Суду від 6 лютого 2018 р. № 72065254 у судовій справі № 800/249/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72065254> (дата звернення: 20.02.2018).

¹⁹ Рішення Верховного Суду від 1 лютого 2018 р. № 72029066 у судовій справі № 800/328/17 (н 18).

Порядок проведення конкурсу до Верховного Суду є недосконалим і потребує змін, які мають передбачити перевагу професійного критерію при визначенні переможців конкурсу. При цьому спочатку має відбуватись дослідження досє та проведення співбесіди з кандидатом і лише потім складання іспиту, за результатами якого слід визначати переможців конкурсу²⁰.

Внесені зміни до Основного Закону України в частині функцій та повноважень КСУ зумовили оновлення його нормативно-правового забезпечення, зокрема, 13 липня 2017 р. був прийнятий Закон²¹. Відповідно до частин 3, 4 ст. 148 Конституції України:

Відбір кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України здійснюється на конкурсних засадах у визначеному законом порядку. Суддею Конституційного Суду України може бути громадянин України, який володіє державною мовою, на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ятнадцять років, високі моральні якості та є правником із визнаним рівнем компетентності²².

У статті 12 Закону²³ “Конкурсні засади відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду” не надано визначення поняття “конкурс”, не визначені принципи його проведення, а тільки встановлюється порядок проведення відбору суддів КСУ.

Так, законом визначено три конкурсні процедури органів, які здійснюють призначення суддів КСУ. Так, відбір кандидатур на посаду судді КСУ на конкурсних засадах щодо осіб, яких призначає Президент України, здійснює Конкурсна комісія, яка була утворена Указом Президента України від 4 жовтня 2017 р. № 306/2017²⁴. Протоколом № 1 засідання Комісії від 18 жовтня 2017 р. були затверджені Умови проведення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів КСУ²⁵. Згідно з пунктами 13, 16, 17 зазначених Умов:

²⁰ А Бутирський, ‘Конкурс до Верховного Суду: проблеми теорії і практики’ в Щербанюк О та інші (ред), *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Міжнародна наукова конференція* (Технодрук 2017) 13. .

²¹ Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2136-19/print> (дата звернення: 20.02.2018).

²² Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

²³ Про Конституційний Суд України (н 21).

²⁴ Про конкурсну комісію для здійснення відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України щодо осіб, яких призначає Президент України: Указ Президента України від 4 жовтня 2017 р. № 306/2017. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/306/2017> (дата звернення: 20.02.2018).

²⁵ ‘Умови проведення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів Конституційного Суду України, затверджені протоколом № 1 засідання Комісії від 18 жовтня 2017 року’ (Президент України Петро Порошенко: офіційне інтернет-представництво, 18 Жовтень 2017) <<http://www.president.gov.ua/news/umovi-provedennya-konkursu-na-zajnyattya-vakantnih-posad-sud-44022>> дата звернення 20 Лютий 2018.

<...> Конкурсна комісія на основі поданих документів встановлює відповідність осіб, які виявили намір обійняти посаду судді Конституційного Суду України, вимогам, встановленим Конституцією України та Законом України “Про Конституційний Суд України”.

<...> Комісія призначає дату співбесіди з кандидатами на посаду судді Конституційного Суду України та повідомляє про це кандидатів.

<...> За результатами вивчення документів та відомостей, наданих кандидатами, та співбесіди з ними конкурсна комісія ухвалює рекомендацію щодо кожного кандидата на посаду судді Конституційного Суду України²⁶.

Аналогічною є процедура конкурсу за квотою з’їзду суддів України, де організація його проведення покладена на орган суддівського самоврядування – Раду суддів України, яка оголошує про початок конкурсу для відбору кандидатур на посаду судді КСУ, початок прийняття заяв (із доданими до них документами) осіб, які виявили намір обійняти посаду судді КСУ та проводить співбесіди з кандидатами.

Безумовно, при формуванні КСУ Президентом України, Верховною Радою України, з’їздом суддів порядок, перелік документів та організація проведення конкурсу повинні бути однаковими, що зумовлюється рівним статусом претендентів у кандидати на посаду судді КСУ, принципами конституційно-правового статусу особи та нормами Закону України “Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні”, сфера дії якого відповідно до абзацу 2 ст. 4 цього Закону поширюється на такі сфери суспільних відносин:

громадсько-політична діяльність;
 державна служба та служба в органах місцевого самоврядування; *право-суддя* (курсив мій. – О. Ш.);
 трудові відносини, у тому числі застосування роботодавцем принципу розумного пристосування;
 охорона здоров’я;
 освіта;
 соціальний захист;
 житлові відносини;
 доступ до товарів і послуг;
 на інші сфери суспільних відносин²⁷.

При цьому законодавство України повинно ґрунтуватися на принципі недискримінації, що передбачає незалежно від певних ознак:

²⁶ Умови проведення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів Конституційного Суду України, затверджені протоколом № 1 засідання Комісії від 18 жовтня 2017 року (н 25).

²⁷ Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 6 червня 2012 р. № 5207-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 32. Ст. 412.

- 1) забезпечення рівності прав і свобод осіб та/або груп осіб;
- 2) забезпечення рівності перед законом осіб та/або груп осіб;
- 3) повагу до гідності кожної людини;
- 4) забезпечення рівних можливостей осіб та/або груп осіб²⁸.

Однак, на жаль, принцип рівності можливості кандидатів у конкурсі не відображається у нормах, що стосуються конкурсного відбору суддів КСУ. Відповідно до ч. 4 ст. 12 Закону:

<...> Конкурсна комісія, Комітет, Рада суддів України упродовж одного місяця з дня оголошення про початок конкурсу в межах загального строку проведення конкурсу, <...> приймає заяви від осіб, які виявили намір обійняти посаду судді Конституційного Суду України і відповідають встановленим Конституцією України вимогам²⁹.

Згідно з абзацами 2, 3 ч. 1 ст. 12 Закону:

<...> Підготовку питання щодо розгляду на конкурсних засадах кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України у Верховній Раді України здійснює комітет, до предмета відання якого належать питання правового статусу Конституційного Суду України, у порядку, визначеному Регламентом Верховної Ради України, з урахуванням положень цієї статті.

<...> Підготовку питання щодо розгляду на конкурсних засадах кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України з'їздом суддів України здійснює Рада суддів України³⁰.

При цьому варто звернути увагу на те, що відповідно до п. 9 розділу III “Прикінцеві положення” Закону ст. 208⁴ було доповнено Закон України “Про Регламент Верховної Ради України”³¹, у процесуальних нормах якої визначено порядок проведення конкурсу Верховною Радою України. Так, відповідно до ч. 3 ст. 208⁴ Закону України “Про Регламент Верховної Ради України”:

Не пізніше як за три місяці до дня закінчення строку повноважень чи досягнення граничного віку перебування на посаді судді Конституційного Суду України або не пізніше одного місяця з дня виникнення вакансії на посаду судді Конституційного Суду України в разі, якщо повноваження судді Конституційного Суду України припинено чи його звільнено з по-

²⁸ Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні (н 27).

²⁹ Про Конституційний Суд України (н 21).

³⁰ Там само.

³¹ Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 р. № 1861-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 14–15, № 16–17. Ст. 13.

сади, Апарат Верховної Ради за поданням комітету, до предмета відання якого належать питання правового статусу Конституційного Суду України, оприлюднює інформацію на офіційному веб-сайті Верховної Ради та повідомляє депутатські фракції (депутатські групи) про початок прийому пропозицій депутатських фракцій (депутатських груп) щодо кандидатів на посаду судді Конституційного Суду України. Депутатська фракція (депутатська група) може запропонувати по одному кандидату на кожен вакантну посаду судді Конституційного Суду України.

Право подання пропозиції щодо кандидата на посаду судді Конституційного Суду України може реалізувати також група позафракційних народних депутатів у кількості, не меншій за кількісний склад найменшої депутатської групи³².

Слід вказати, що словосполучення “може запропонувати” не означає “тільки запропонувати”, оскільки процесуальною нормою Регламенту Верховної Ради України звужується конституційне право особи, визначене Конституцією та Законом, а також порушується ст. 22 Конституції України, відповідно до ч. 1 якої ‘конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані’³³. А у частині 2 цієї статті передбачено, що ‘при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод’³⁴. У цьому разі процесуальна норма Регламенту Верховної Ради України є явно дискримінаційною, обмежує конституційне право особи брати участь в конкурсі, надаючи це право винятково депутатським фракціям (групам), порушує принцип рівності особи та встановлює додаткові вимоги до претендента ніж ті, що визначені Законом.

Так, згідно з Законом³⁵ до заяви особи, яка виявила намір обійняти посаду судді КСУ, додаються визначені Законом документи, у яких серед висунутих вимог особливий характер мають письмова згода на проведення спеціальної перевірки відповідно до закону та інші документи, передбачені Законом України “Про запобігання корупції” для проведення спеціальної перевірки. При цьому Закон не визначає серед документів, які додаються до заяви, витягу з протоколу засідання депутатської фракції (групи). Вимоги до кандидатів визначені у ч. 4 ст. 148 Конституції України, ст. 11 Закону. Тому подання пропозицій депутатських фракцій (груп) не є обов’язковою умовою та прямо суперечить вимогам до претендентів у судді КСУ, визначеним нормами Конституції України та Закону.

Зважаючи на викладене вище, хоча Конституцією України та Законом і визначається конкурсна процедура відбору кандидатів на посаду судді

³² Про Регламент Верховної Ради України (н 31).

³³ Конституція України (н 7).

³⁴ Там само.

³⁵ Про Конституційний Суд України (н 21).

КСУ, водночас привертає увагу непослідовність законодавця у забезпеченні рівних можливостей проведення конкурсного відбору уповноваженими суб'єктами.

Також слід звернути увагу на те, що невизначеними залишаються критерії встановлення високих моральних якостей кандидата та високого рівня компетентності правника в процесі конкурсу. У зв'язку з цим варто навести позицію національного радника з юридичних питань, керівника відділу верховенства права Координатора проектів ОБСЄ в Україні О. Водяннікова, який пропонує для дотримання конституційних вимог щодо визначення високих моральних якостей та визнаного рівня компетентності запровадити такі заходи:

По-перше, при оцінці кандидатів на посаду судді Конституційного Суду України конкурсна комісія/Рада суддів/парламентський комітет має виходити, зокрема, з наступного: (1) необхідності забезпечити суспільну довіру і впевненість у дотриманні кандидатами на посаду судді Конституційного Суду України у випадку призначення високих стандартів конституційного правосуддя; (2) переконання у тому, що суспільна довіра і впевненість може бути забезпечена тільки якщо судді і кандидати на посаду судді дотримуються високих етичних стандартів поведінки у своєму професійному, громадському і приватному житті; (3) необхідності забезпечення сутнісної і процедурної справедливості при оцінюванні кандидатів на посаду судді Конституційного Суду України.

<...> Для визначення рівня відповідності кандидата критеріям високих моральних якостей та визнаного рівня компетентності конкурсна комісія/Рада суддів/парламентський комітет:

мав би дослідити (за наявності) публікації кандидата, його експертні висновки, аналітичні матеріали, публічні промови, статті, інтерв'ю, його судові рішення (якщо кандидат був чи є суддею) тощо;

міг би опитати із дотриманням умов конфіденційності представників юридичної професії (суддів, адвокатів, науковців, тощо), які мали або мають професійні стосунки з кандидатом, журналістів з метою отримання їхньої оцінки правничої компетентності кандидата, його доброчесності, придатності до виконання повноважень судді Конституційного Суду України;

мав би дослідити публічно доступну інформацію про кандидата в засобах масової інформації.

Після цього має відбутися співбесіда з кандидатом на посаду судді з наданням йому можливості прокоментувати будь-яку негативну інформацію про нього, що стала відома комісії³⁶.

³⁶ Олександр Водянніков, 'Конкурс до Конституційного Суду від суддівської влади: рівняння з шістьма невідомими' (LB.ua, 13 Листопад 2017) <https://ukr.lb.ua/blog/oleksandr_vodennikov/381760_konkurs_konstitutsiyного_sudu_vid.html> дата звернення 20 Лютий 2018.

Таким чином, призначення за конкурсом суддів дає змогу об'єктивно оцінити рівень професійної підготовки кандидатів на заміщення вакантних посад, створює конкурентне середовище, оскільки учасники змагаються за отримання вакантної посади, а також стимулює, сприяє заохоченню до оволодіння необхідними знаннями.

Висновки. Аналіз сформованих у доктрині конституційного права (з урахуванням законодавчих і практичних аспектів) підходів до розуміння, критеріїв, організації конкурсного добору суддів дає змогу зробити висновки про те, що конкурсний порядок добору суддів полягає в пошуку найбільш гідних кандидатів на суддівські посади, однак він повинен бути вдосконалений. Аналіз організації конкурсного добору суддів дав підстави для вироблення цілісного уявлення про проблеми реалізації конкурсного добору суддів, а також викладення власного бачення щодо вдосконалення зазначеної процедури. Встановлено, що якщо право на участь у конкурсі закріплено законодавцем, то держава зобов'язана забезпечити гарантії його справедливої реалізації з системою спеціальних антикорупційних та антипротекційних заходів протидії зловживанням. При цьому конкурсний порядок призначення суддів потрібний не як захід, яким можна легко маніпулювати, а як незмінна та особливо охоронювана суспільством гарантія добору професіоналів. На нашу думку, потрібно запровадити конкретні критерії визначення професійної етики та доброчесності кандидата на посаду судді й внести зміни до Закону про судоустрій, які мають передбачити перевагу професійного критерію при визначенні переможців конкурсу. При цьому спочатку має відбуватися дослідження досьє та проведення співбесіди з кандидатом і лише потім – складання іспиту, за результатами якого слід визначати переможців конкурсу.

Окрім цього, пропонуємо узгодити положення ст. 208⁴ Закону України “Про Регламент Верховної Ради України” зі ст. 12 Закону. У Законі доцільно визначити принципи проведення конкурсного відбору, що дасть можливість запобігти зловживанням і забезпечити прозорий відбір правників із визнаним рівнем компетентності та високими моральними якостями. Такими принципами вбачаються: забезпечення рівного доступу, політичної неупередженості, законності, довіри суспільства, недискримінації, прозорості, доброчесності, ефективного та справедливого процесу відбору.

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Code of Conduct for United States Judges. URL: http://www.uscourts.gov/sites/default/files/vol02a-ch02_0.pdf (accessed: 20.02.2018) (in English).
2. Joint Opinion of the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) and OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE/ODIHR) on the Draft Amendments to the Legal Framework on the Disciplinary Responsibility of Judges in the Kyrgyz Republic: Adopted by the Venice Commission at its 99th Plenary Session (Venice, 13–14 June 2014). URL: <http://www.legislationline.org/documents/id/19099> (accessed: 20.02.2018) (in English).
3. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. St. 141 (in Ukrainian).
4. Osnovni pryntsypy nezalezhnostisudovykhorhaniv, skhvaleni rezoliutsiamy [Basic Principles of Independence of the Judiciary Approved by Resolutions] 40/32 ta 40/146 Heneralnoi Asamblei [of General Assembly] vid 29 lystopada ta 13 hrudnia 1985 roku. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_201 (accessed: 20.02.2018) (in Ukrainian).
5. Pro konkursnu komisiuu dlia zdiisnennia vidboru kandydatur na posadu suddi Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy shchodo osib, yakykh pryznachaie Prezydent Ukrainy [On the Competition Committee for Selecting the Candidates for the Position of a Judge of the Constitutional Court of Ukraine Concerning the Persons Appointed by the President of Ukraine]: Ukaz Prezydenta Ukrainy [Decree of the President of Ukraine] vid 4 zhovtnia 2017 r. № 306/2017. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/306/2017> (accessed: 20.02.2018) (in Ukrainian).
6. Pro Konstytutsiinyi Sud Ukrainy [On the Constitutional Court of Ukraine]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 13 lypnia 2017 r. № 2136-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2136-19/print> (accessed: 20.02.2018) (in Ukrainian).
7. Pro Rehlament Verkhovnoi Rady Ukrainy [On the Regulations of the Verkhovna Rada of Ukraine]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 10 liutoho 2010 r. № 1861-V. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2010. № 14–15, № 16–17. St. 13 (in Ukrainian).
8. Pro sudoustrii i status suddiv [On the Judicial System and the Status of Judges]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 2 chervnia 2016 r. № 1402-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/print> (accessed: 20.02.2018) (in Ukrainian).
9. Pro zasady zapobihannia ta protydii dyskryminatsii v Ukraini [On the Foundations of Preventing and Combating Discrimination in Ukraine]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 6 chervnia 2012 r. № 5207-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2013. № 32. St. 412 (in Ukrainian).
10. Vysnovok Venetsianskoi komisii shchodo Zakonu Ukrainy “Pro sudoustrii ta status suddiv” [Conclusion of the Venice Commission on the Law of Ukraine “On the Judicial System and the Status of Judges”] vid 30 chervnia 2017 r. URL: https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/visnovok_osce.pdf (accessed: 20.02.2018) (in Ukrainian).
11. Yevropeiska khartiia pro zakon “Pro status suddiv” [The European Charter on the Law “On the Status of Judges”] vid 10 lypnia 1998 r. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_236 (accessed: 20.02.2018) (in Ukrainian).

Cases

12. Rishennia Verkhovnoho Sudu [Judgment of the Supreme Court] vid 1 liutoho 2018 r. № 71982112 u sudovii spravi [in a Court Case] № 800/328/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71982112> (accessed: 20.02.2018) (in Ukrainian).
13. Rishennia Verkhovnoho Sudu [Judgment of the Supreme Court] vid 1 liutoho 2018 r. № 72029066 u sudovii spravi [in a Court Case] № 800/328/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72029066> (accessed: 20.02.2018) (in Ukrainian).
14. Rishennia Verkhovnoho Sudu [Judgment of the Supreme Court] vid 1 liutoho 2018 r. № 72029066 u sudovii spravi [in a Court Case] № 800/328/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72029066> (accessed: 20.02.2018) (in Ukrainian).
15. Rishennia Verkhovnoho Sudu [Judgment of the Supreme Court] vid 6 liutoho 2018 r. № 72065254 u sudovii spravi [in a Court Case] № 800/249/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72065254> (accessed: 20.02.2018) (in Ukrainian).
16. Ukhvala Verkhovnoho Sudu [Ruling of the Supreme Court] vid 5 liutoho 2018 r. № 72064913 u sudovii spravi [in a Court Case] № 800/228/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72064913> (accessed: 20.02.2018) (in Ukrainian).
17. Ukhvala Verkhovnoho Sudu [Ruling of the Supreme Court] vid 6 liutoho 2018 r. № 72065272 u sudovii spravi [in a Court Case] № 800/249/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72065272> (accessed: 20.02.2018) (in Ukrainian).

Bibliography

Authored books

18. Horodovenko Viktor, *Problemy stanovlennia nezalezhnoi sudovoi vlady v Ukraini: monohrafiia* [Issues of Establishment of Independent Judiciary in Ukraine: Monograph] (Feniks 2007) (in Ukrainian).
19. Yurevych I, *Yednist sudovoi vlady* [Consistency of the Judiciary] (Pravo 2014) (in Ukrainian).

Edited books

20. Mishyna N ta Mikhalova V red, *Konstytutsiine pravo zarubizhnykh krain* [Constitutional Law of Foreign Countries], t 1: Zahalna chastyna [the Common Part] (Seredniak T K 2014) (in Ukrainian).

Journal articles

21. Marochkin I, 'Dobir kandydativ na posady suddiv' ['Selection of Candidates for the Positions of Judges'] (2007) 1 Informatsiinyi visnyk Vyshchoi kvalifikatsiinoi komisii suddiv Ukrainy 19 (in Ukrainian).

Conference papers

22. Butyrskiy A, 'Konkurs do Verkhovnoho Sudu: problemy teorii i praktyky' ['Competition to the Supreme Court: Issues of Theory and Practice'] v Shcherbaniuk O ta inshi (red), *Suchasni vyklyky ta aktualni problemy sudovoi reformy v Ukraini: Mizhnarodna naukova konferentsiia* [Modern Challenges and Relevant Issues of the Judicial Reform in Ukraine: International Scientific Conference] (Tekhnodruk 2017) (in Ukrainian).

Thesis abstracts

23. Moskvych Lidiia, 'Orhanizatsiino-pravovi problemy statusu suddiv' ['Organizational and Legal Issues of the Status of Judges'] (avtoref dys kand yuryd nauk, Natsionalna yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho 2003) (in Ukrainian).

Newspaper articles

24. Selivanov Anatolii, 'Sudova vlada maie proity reformu ponovlennia svoho avtorytetu ta doviry' ['The Judiciary Should Undergo a Reform to Restore Its Credibility and Trust in It'] *Holos Ukrainy* (Kyiv, 7 Lystopad 2017) (in Ukrainian).

Websites

25. "Chystylshche" Verkhovnoho Sudu: shcho vyishlo z pershoho v istorii krainy konkursu suddiv' ["The Purgatory" of the Supreme Court: What the Country's First-Ever Competition of Judges Resulted In'] (*Novoe Vremia*, 3 Traven 2017) <<https://nv.ua/ukr/ukraine/events/chistilishche-verhovnogo-sudu-shcho-vijshlo-z-pershogo-v-istoriji-kraini-konkursu-suddiv-1084418.html>> accessed 20 February 2018 (in Ukrainian).
26. 'Umovy provedennia konkursu na zainiattia vakantnykh posad suddiv Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy, zatverdzeni protokolom № 1 zasidannia Komisii ['Provisions for Holding the Competition for the Vacant Positions of Judges of the Constitutional Court of Ukraine Approved by Protocol № 1 of the Commission'] (*Prezydent Ukrainy Petro Poroshenko: ofitsiine internet-predstavnytstvo*, 18 Zhovten 2017) <<http://www.president.gov.ua/news/umovi-provedennya-konkursu-na-zajnyattya-vakantnih-posad-sud-44022>> accessed 2 February 2018 (in Ukrainian).
26. Vodiannikov Oleksandr, 'Konkurs do Konstytutsiinoho Sudu vid suddivskoi vlady: rivniannia z shistma nevidomymy' ['Competition to the Constitutional Court from the Judiciary: an Equation in Six Unknowns'] (*LB.ua*, 13 Lystopad 2017) <https://ukr.lb.ua/blog/oleksandr_vodennikov/381760_konkurs_konstitutsijnogo_sudu_vid.html> accessed 20 February 2018 (in Ukrainian).

Oksana Shcherbanyuk

COMPETITIVE SELECTION OF JUDGES:ISSUES OF CONSTITUTIONAL IMPLEMENTATION

ABSTRACT. Constitutional law and judicial law reforms, large-scale reassessment of values call for a revision of the existing stereotyped views on how the image of the judiciary in general and judges in particular is formed. The analysis of the constitutional legislation provisions proves that there is a need not only to entrench the provisions establishing the competitive principles of selection of judges, but also the specifics of their practical application. Given the above, the relevance of this article and the prospects of a further research into this issue are underlain by its timeliness, since the competitive selection was used to form the Supreme Court, appoint the judges of the Constitutional Court of Ukraine according to the quotas of the Congress of Judges of Ukraine and by the President of Ukraine, and in the future it is expected to hold a competition to the High Anti-Corruption Court of Ukraine and the High Court on Intellectual Property, appellate and local courts. Besides, the relevance of a research into the issue of implementation of the constitutional competitive selection of judges stems from Ukraine's intention, through constitutional law and judicial law reforms, to overcome the critical attitude to the judiciary and court protection of human rights and freedoms, and to restore public trust in courts. Along with a significant number of scientific publications which directly or indirectly touch the issue of selection of judges, the science of constitutional law has not yet developed a

uniform approach to resolve this issue, and as a result, the status laws of Ukraine “On the Judicial System and the Status of Judges” and “On the Constitutional Court of Ukraine” do not have a proper doctrinal basis. Therefore, a need has arisen to monitor the practical application of these provisions with a view to ensuring compliance with the constitutional principles of organization and operation of the government, in particular, the judiciary.

The purpose of this article is to analyze the approaches which are formed in the constitutional law doctrine (subject to the legislative and practical aspects) and used to understand the criteria based on which the competitive selection of judges is organized, with a view to outlining an overall picture of the problems associated with such selection, as well as with the aim of presenting the author’s own vision on how this procedure can be improved.

It is established that the competitive procedure of selection of judges means finding the most worthy candidates for judicial positions; however, it should be improved. The author suggests that particular criteria defining the professional ethics and honesty of a candidate for the position of a judge be determined and the priority of professional criteria for determining the successful candidates be introduced. At the same time, firstly a candidate’s dossier should be studied and the interview with him/her should be held, and only after that it is appropriate to hold the examination which should determine the winners.

The author arrives at the conclusion that there is a need to bring the provisions of Article 2084 of the Law of Ukraine “On the Regulations of the Verkhovna Rada of Ukraine” in compliance with Article 12 of the Law of Ukraine “On the Constitutional Court of Ukraine” and to determine the principles of competitive selection of judges to the Constitutional Court of Ukraine, thus making it possible to prevent abuses and ensure transparent selection of legal professionals possessing proven competence and characterized by high morals. In the author’s opinion, such principles are: assurance of equal access, political impartiality, legality, public trust, non-discrimination, transparency, honesty, and efficient and fair selection process.

KEYWORDS: judicial reform; competitive selection of judges; competition; a candidate for the position of a judge; competition for the position of a judge of the Constitutional Court of Ukraine.